

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

Vastaajatahon virallinen nimi

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos -liikelaitos

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Pelastusjohtaja Harri Setälä harri.setala@seinajoki.fi 050-3459891

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen johtokunta 15.9.2020 34 §

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

-

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esityksellä ei voida kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta, eikä vaikuttavuutta valtakunnallisesti, eikä alueellisesti. Perustelut esitetty myöhemmissä lausuntopyynnön kohdissa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

-

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

-

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

-

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

-

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [kts lausuntoteksti kohdasta 53]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

-

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei kantaa

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei kantaa

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

-

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

-

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Rahoituksen ongelmat

Uudistus on rahoituksellisesti voimakkaasti epätasapainoinen. Uudistus rahoitetaan keräämällä (vähentämällä) verotuloja kunnilta ja jakamalla ne maakunnalle yleiskatteellisena rahana. Kuntien verotulojen ja maakunnille jaettava rahan väliin tulee uusjako, jossa osa pelastuslaitoksista saa lisää rahaa ja osalta vähentyy rahaa. Sama tapahtuu maakuntatasolla.

Esimerkki tämän hetken rahoituslain laskelmista

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos – 2,1 M€

Etelä-Pohjanmaan maakunta + 24 M €

Vaikka maakunnan rahoitus Etelä-Pohjanmaalla lisääntyy, rahoituskokonaisuuteen liittyy useita epävarmuustekijöitä, jotka vaarantaa pelastustoimen riittävän rahoituksen turvaamisen (maakunnan yleiskatteellinen raha). Syynä on Sote toimialan kustannusten vääjäämätön nousu, joka vaarantaa uudistuksen tavoitteiden toteutumisen pelastustoimessa. Näitä ovat;

- väestö ikääntyy
- tutkimus ja kuvantamismenetelmät kehittyvät ja kallistuvat
- hoitomenetelmät tehostuvat ja kallistuvat
- kansansairaudet (liikalihavuus, MT, diabetes ja sydän sekä verisuonisairaudet) lisääntyvät
- ikääntyneille ihmisille tehdään kalliita toimenpiteitä
- potilastietojärjestelmien kustannukset kasvavat räjähdysmäisesti ja yhteensopivuusongelmat tuottavat lisää kustannuksia
- hoitajamitoitus lisää merkittävästi kustannuksia
- sairaaloiden kilpavarustelu (laajan päivystyksen sairaalat)

COVID19 tilanteen johdosta Sote maakuntavalmistelun tilannekuva ja lähtökohdat ovat muuttuneet, eikä uudistuksen tavoitteita ole mahdollista saavuttaa;

- COVID-19 tilanteen johdosta on syntynyt koronahoitovelka, jonka purkaminen kestää 2 vuotta
- Leikkauksia on siirretty (hoitolaitoksen toimesta)
- Potilaat ovat peruuttaneet leikkauksia (koronan pelon johdosta / tartuntavaara julkinen liikenne/sairaala)
- Henkilökunta otettiin COVID-19 tilanteen hoitamiseen

- COVID-19 johdosta on jouduttu tekemään jättimäinen suojavarusteiden hankinta
- Korona hoitovelka voidaan korjata vain kohdentamalla alalle rahaa, tarve on satoja miljoonia (STM valmistelee rahoitusta)
- Erikoissairaanhoidon ja perusterveyden huollon kokonaislärahoitustarve on 1 mrd. € (YLE, Johtajaylilääkäri Markku Mäkijärvi HUS)

Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi (- 20 %) on epäsuora säästövaatimus ja siihen liittyvä jälkikäteen tehtävä tasaus synnyttää vain ylimääräistä työtä. Pahimmillaan palvelutarpeen arviointi johtaa kustannuskikkailuun, jolla varmistetaan riittävä rahoitus.

Pelastustoimi on alirahoitettu

Pelastustoimi kärsii rahoitusvajeesta, jo ennen uudistusta ja pelastustoimialan kustannuspaineet on otettava huomioon.

- Toimintavalmiuden ongelmat (ongelmaruudut) AVI: vaatimus johtaa useiden uusien paloasemien rakentamiseen
- Varallaolokiista 20 M € (valtakunnallisesti)
- Öljyntorjunnan ylläpitokustannusten maksun päättymisen (ongelma erityisesti rannikolla)
- Yhteiset tilannekeskusten perustaminen (5 yhteistoiminta-alueelle on laissa määrätty)
- Kansainvälinen pelastustoiminta (on pelastuslaissa määrätty tehtävä ja kustannukset jaetaan kaikille maakunnille)
- Pelastushenkilöstö ikääntyy ja toimintakykyrajoitukset lisääntyvät
- Paloasemakiinteistöjen sisäilmaongelmat
- Harvaan asutun alueen pelastustoiminnan turvaaminen vaarantuu

Kustannusten nousupaineet, rahoituslain epäkohdat, palvelutarvekerroin, Koronahoitovelka muodostavat uudistuksessa kokonaisuuden, jossa;

- Pelastustoimen uudistuksen tavoitteet eivät toteudu
- Pelastustoimi ei kykene tuottamaan sille laissa määrättyä palvelutasoa

Edellä olevasta seuraa;

- Aluehallintoviraston valvontatoimenpiteet toimintavalmiuden ongelmissa, johtavat hallintomenettelyyn, jossa palvelujen tason ongelmien kautta haetaan lisärahoitusta pelastustoimeen.
- Palveluja karsitaan harvaanasutulta alueelta, sieltä jossa pelastustoimen kustannukset ovat alhaisimmat vapaaehtoispalokuntien johdosta.
- Kansalaisten yhdenvertaisuus ei toteudu
- Uudistuksen tavoite ei toteudu.

Miten ehdotusta tulisi kehittää

Pelastustoimi on ollut vuodesta 2004 maakunnallinen ja suurempien alueiden synergiaedut ja resurssiyhdyt on jo ulosmitattu 16 vuoden aikana. Pelastustoimen mahdollinen siirtäminen sote maakuntiin, johtaa edellä kuvatuin perustein vakaviin ongelmiin, jossa palvelujen saatavuus, yhdenmukaisuus vaarantuvat, eikä uudistuksen tavoitteita voida saavuttaa.

Voimassa olevassa pelastuslaissa on olemassa mahdollisuudet pelastustoimen valtakunnan tason johtamisen kehittämiseen. Edellä olevan johdosta, vallitsevissa olosuhteissa, olisi arvioitava mahdollisuutta pelastustoimen irrottamista Sote maakuntaudistuksesta. Vähintä mitä uudistuksessa pitäisi kehittää, on se, että Sote maakunta voisi itse päättää vapaaehtoisesti, onko pelastustoimen liittämällä Sote maakuntaan saavutettavissa sellaisia synergiahöytyjä, että se olisi perusteluta.

Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahödyt

Vapaaehtoisessa Sote kuntayhtymien valmistelussa on vallitsevana kehityssuuntana se, että ensihoidon järjestämisvastuuta on siirretty usealla alueella pelastustoimesta terveystoimeen.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ei ole ensihoidon järjestämisvastuussa, vaan järjestämis-vastuu on sairaanhoitopiirillä. Synergiaa tehdään kentällä tilayhteistyön ja tehtävien kautta. Pelastuslaitos tuottaa ensivastepalvelua noin 1500 korkeariskisessä tehtävässä ja noin 750 liikenneonnettomuudessa ja 100 rakennuspalossa tehdään yhteistyötä ensihoidon kanssa.

Miten ehdotusta tulisi kehittää

Potilas, kaikissa noin 40 000 ensihoitotehtävässä kuljetetaan hoitolaitokseen ja näkemyksemme mukaan, siellä on mahdollista saavuttaa paras synergiahyöty Etelä-Pohjanmaalla.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

-

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

-

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy

valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Rahoituksen ongelmat

Uudistus on rahoituksellisesti voimakkaasti epätasapainoinen. Uudistus rahoitetaan keräämällä (vähentämällä) verotuloja kunnilta ja jakamalla ne maakunnalle yleiskatteellisena rahana. Kuntien verotulojen ja maakunnille jaettava rahan väliin tulee uusjako, jossa osa pelastuslaitoksista saa lisää rahaa ja osalta vähentyy rahaa. Sama tapahtuu maakuntatasolla.

Esimerkki tämän hetken rahoituslain laskelmista

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos – 2,1 M€

Etelä-Pohjanmaan maakunta + 24 M €

Vaikka maakunnan rahoitus Etelä-Pohjanmaalla lisääntyy, rahoituskokonaisuuteen liittyy useita epävarmuustekijöitä, jotka vaarantaa pelastustoimen riittävän rahoituksen turvaamisen (maakunnan yleiskatteellinen raha). Syynä on Sote toimialan kustannusten vääjäämätön nousu, joka vaarantaa uudistuksen tavoitteiden toteutumisen pelastustoimessa. Näitä ovat;

- väestö ikääntyy
- tutkimus ja kuvantamismenetelmät kehittyvät ja kallistuvat
- hoitomenetelmät tehostuvat ja kallistuvat
- kansansairaudet (liikalihavuus, MT, diabetes ja sydän sekä verisuonisairaudet) lisääntyvät
- ikääntyneille ihmisille tehdään kalliita toimenpiteitä
- potilastietojärjestelmien kustannukset kasvavat räjähdysmäisesti ja yhteensopivuusongelmat tuottavat lisää kustannuksia
- hoitajamitoitus lisää merkittävästi kustannuksia
- sairaaloiden kilpavarustelu (laajan päivystyksen sairaalat)

COVID19 tilanteen johdosta Sote maakuntavalmistelun tilannekuva ja lähtökohdat ovat muuttuneet, eikä uudistuksen tavoitteita ole mahdollista saavuttaa;

- COVID-19 tilanteen johdosta on syntynyt koronahoitovelka, jonka purkaminen kestää 2 vuotta
- Leikkauksia on siirretty (hoitolaitoksen toimesta)
- Potilaat ovat peruuttaneet leikkauksia (koronan pelon johdosta / tartuntavaara julkinen liikenne/sairaala)
- Henkilökunta otettiin COVID-19 tilanteen hoitamiseen
- COVID-19 johdosta on jouduttu tekemään jättimäinen suojarusteiden hankinta
- Korona hoitovelka voidaan korjata vain kohdentamalla alalle rahaa, tarve on satoja miljoonia (STM valmistelee rahoitusta)
- Erikoissairaanhoidon ja perusterveyden huollon kokonaislisärahoitustarve on 1 mrd. € (YLE, Johtajaylilääkäri Markku Mäkijärvi HUS)

Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarpeen arviointi (- 20 %) on epäsuora säästövaatimus ja siihen liittyvä jälkikäteen tehtävä tasaus synnyttää vain ylimääräistä työtä. Pahimmillaan palvelutarpeen arviointi johtaa kustannuskikkailuun, jolla varmistetaan riittävä rahoitus.

Pelastustoimi on alirahoitettu

Pelastustoimi kärsii rahoitusvajeesta, jo ennen uudistusta ja pelastustoimialan kustannuspaineet on otettava huomioon.

- Toimintavalmiuden ongelmat (ongelmaruudut) AVI: vaatimus johtaa useiden uusien paloasemien rakentamiseen
- Varallaolokiista 20 M € (valtakunnallisesti)
- Öljyntorjunnan ylläpitokustannusten maksun päättyminen (ongelma erityisesti rannikolla)
- Yhteiset tilannekeskusten perustaminen (5 yhteistoiminta-alueelle on laissa määrätty)
- Kansainvälinen pelastustoiminta (on pelastuslaissa määrätty tehtävä ja kustannukset jaetaan kaikille maakunnille)
- Pelastushenkilöstö ikääntyy ja toimintakykyrajoitukset lisääntyvät
- Paloasemakiinteistöjen sisäilmaongelmat
- Harvaan asutun alueen pelastustoiminnan turvaaminen vaarantuu

Kustannusten nousupaineet, rahoituslain epäkohdat, palvelutarvekerroin, Koronahoitovelka muodostavat uudistuksessa kokonaisuuden, jossa;

- Pelastustoimen uudistuksen tavoitteet eivät toteudu
- Pelastustoimi ei kykene tuottamaan sille laissa määrättyä palvelutasoa

Edellä olevasta seuraa;

- Aluehallintoviraston valvontatoimenpiteet toimintavalmiuden ongelmissa, johtavat hallintomenettelyyn, jossa palvelujen tason ongelmien kautta haetaan lisärahoitusta pelastustoimeen.
- Palveluja karsitaan harvaanasutulta alueelta, sieltä jossa pelastustoimen kustannukset ovat alhaisimmat vapaaehtoispalokuntien johdosta.
- Kansalaisten yhdenvertaisuus ei toteudu
- Uudistuksen tavoite ei toteudu.

Miten ehdotusta tulisi kehittää

Pelastustoimi on ollut vuodesta 2004 maakunnallinen ja suurempien alueiden synergiaedut ja resurssihyödyt on jo ulosmitattu 16 vuoden aikana. Pelastustoimen mahdollinen siirtäminen sote maakuntiin, johtaa edellä kuvatuin perustein vakaviin ongelmiin, jossa palvelujen saatavuus, yhdenmukaisuus vaarantuvat, eikä uudistuksen tavoitteita voida saavuttaa.

Voimassa olevassa pelastuslaissa on olemassa mahdollisuudet pelastustoimen valtakunnan tason johtamisen kehittämiseen. Edellä olevan johdosta, vallitsevissa olosuhteissa, olisi arvioitava mahdollisuutta pelastustoimen irrottamista Sote maakuntauudistuksesta. Vähintä mitä uudistuksessa pitäisi kehittää, on se, että Sote maakunta voisi itse päättää vapaaehtoisesti, onko pelastustoimen liittämällä Sote maakuntaan saavutettavissa sellaisia synergiahyötyjä, että se olisi perusteluta.

Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt

Vapaaehtoisessa Sote kuntayhtymien valmistelussa on vallitsevana kehityssuuntana se, että ensihoidon järjestämisvastuuta on siirretty usealla alueella pelastustoimesta terveystoimeen.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ei ole ensihoidon järjestämisvastuussa, vaan järjestämis-vastuu on sairaanhoitopiirillä. Synergiaa tehdään kentällä tilayhteistyön ja tehtävien kautta. Pelastuslaitos tuottaa ensivastepalvelua noin 1500 korkeariskisessä tehtävässä ja noin 750 liikenneonnettomuudessa ja 100 rakennuspalossa tehdään yhteistyötä ensihoidon kanssa.

Miten ehdotusta tulisi kehittää

Potilas, kaikissa noin 40 000 ensihoitotehtävässä kuljetetaan hoitolaitokseen ja näkemyksemme mukaan, siellä on mahdollista saavuttaa paras synergiahyöty Etelä-Pohjanmaalla.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyt verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde

sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Välimaa Jani

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos - Pelastusjohtaja Harri Setälä